

KADIN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİ, NAMUS ANLAYIŞI VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ TUTUMU*

Öznur BAYAR¹, Özlem HASKAN AVCI², Muharrem KOÇ³

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin kadına ilişkin “namus” anlayışı tutumu ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu değişkenleri tarafından yordayıp yordanmadığının belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan 446 kadın üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada nicel yöntem tercih edilmiştir. Veriler “Kişisel Bilgi Formu”, “Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği”, “Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği” ve “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler Pearson korelasyon testi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılarak test edilmiştir. Analizlerde SPSS 23.0 paket programı ile kullanılmıştır. Bulgular, evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin anlamlı yordayıcıları olduğunu göstermektedir. Yordayıcı değişkenlerin göreceli önem sırası ise evlilik öncesi cinsellik, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi namus anlayışı ve geleneksel namus anlayışı şeklinde olmuştur. Öte yandan, eşitlikçi namus anlayışı ve geleneksel namus anlayışı değişkenlerinin kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin yordanmasında anlamlı katkı sağlamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular alanyazın ışığında tartışılmış ve bu doğrultuda araştırmacılara çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi, Kadına İlişkin Namus Anlayışı, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumu.

¹Arş. Gör, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, oznur.bayar(at)hacettepe.edu.tr

²Yard. Doç. Dr, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, haskan(at)hacettepe.edu.tr

³ Arş. Gör, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, muharrem.koc(at)hacettepe.edu.tr

*Bu çalışma IVth International Eurasian Educational Research Congress’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

FEMININE GENDER ROLE STRESS, PERCEPTION OF HONOR AND GENDER ROLE ATTITUDE ON FEMALE UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

The aim of the current study was to examine whether approaches to women's honor and gender roles attitudes predict feminine gender role stress. Participants of the study consisted of 446 female students studying in different universities in Turkey. Quantitative research methods were used in the current study. The data was collected through the "Personal Information Form (PIF)", "Feminine Gender Role Stress Scale (FGRSS)", "Attitudes on Approaches to Women's "Honor" Scale (AAWA)", "Gender Roles Attitudes Scale (GRAS)". Data was analyzed by Pearson correlation coefficient and multiple linear regression analysis. SPSS 23.0 software package was conducted for data analysis. The results show that premarital sexual activity perception of honor; egalitarian gender role and traditional gender role significantly predict FGRS. It has been found that firstly premarital sexual activity perception of honor, secondly egalitarian gender role, thirdly traditional gender role predict the levels of feminine gender role stress levels of female university students. Also, egalitarian perception of honor and traditional gender role did not significantly predict FGRS.

Key Words: Feminine Gender Role Stress, Attitudes on Approaches to Women's Honor, Gender Role Attitude.

Bayar, Öznur., Haskan Avcı, Özlem ve Koç, Muharrem. "Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu". *ulakbilge* 5. 17 (2017): 1835-1853.

Bayar, Ö., Haskan Avcı, Ö. Ve Koç, M. (2017). Kadın üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rolü stresi, namus anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolü tutumu. *7ulakbilge*, 5 (17), s.1835-1853.

1. Giriş

Tüm toplumlarda kadın ve erkeklerin nasıl davranması gerektiği ile ilgili çeşitli beklentiler olduğu görülmektedir. Bu beklentiler literatürde “toplumsal cinsiyet rolleri” olarak betimlenmektedir (Dökmen, 2010). Kadın ve erkeklerden beklenen bu roller, genellikle sözel yollarla nesilden nesile aktarılmaktadır. Bu beklentilerin pek çoğunun hem geleneksel yapılardan hem de dönemsel koşullardan etkilenip rol normlarına dönüştüğü söylenebilir. Hem kadın hem de erkek için var olduğu söylenebilen cinsiyet rollerinin kadın üzerindeki baskısı kadının nerede ve nasıl davranması gerektiğine ilişkin beklentiler toplumdan topluma değişmekte; hatta bir toplumun kendi içinde bile farklılık gösterebilmektedir. Benzer şekilde, toplumsal beklentilerin katılığı veya esnekliği de değişkenlik gösterebilmektedir. Ancak ister katı, ister esnek olsun; toplumda var olan beklentiler kadının yaşamını sınırlamakta ve bu sınırlanış kadın doğduğu andan itibaren başlayabilmektedir. Sözü edilen beklentiler ve sınırlandırmalar, “toplumsal cinsiyet rolü stresi” kavramının zeminini oluşturmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolü stresi, genel olarak, bireyin kendisinden beklenen toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili yaşadığı stres olarak tanımlanabilir (Gillespie ve Eisler, 1992). Toplumsal cinsiyet rolü ve stres arasındaki ilişkiyi açıklayan Kessler, Wethington ve MacLeod’a göre (1987) belli olaylar kadınları, erkekleri etkilediğinden daha farklı etkiler çünkü kadınlar ve erkeklerden farklı roller beklenir. Ayrıca bahsedilen bu rollerin kadın ve erkeklerde farklı yönleri ön plana çıkmaktadır. Bir başka ifadeyle, pek çok stres verici yaşantı evrensel olarak herkes için stres yaratıcı olabilirken, bazı stres vericiler kadınları erkeklerden daha farklı şekilde etkilemektedir. Örneğin, eş kaybı, önemli bir başarısızlık yaşamak hem kadın hem erkekte stres verici olabilirken; kilolu olmak, bekar olmak, çocuksuz olmak gibi durumların kadınlar için daha çok stres verici olduğu söylenmektedir (Gökalp, 2003). Literatür incelendiğinde Eisler ve arkadaşları (Eisler, 1995; Eisler ve Blalock, 1991; Eisler ve Skidmore, 1987; Gillespie ve Eisler, 1992) tarafından ortaya atılan toplumsal cinsiyet rolü stresi teorisinin bu durumu açıklamayı amaçladığı görülmektedir.

Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi teorisine göre kişiler toplumun kendilerinden bekledikleri cinsiyet rollerini gerçekleştirmede başarısız olduklarında toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşarlar (Gillespie ve Eisler, 1992). Bu stres, Lazarus ve Folkman’ın (1984) stres teorisinden temellendirilmiştir. Buna bağlı olarak kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin, düşünceler, davranışlar ve çevredeki olayları kapsayan belli konulara verilen bilişsel bir tepki olduğu söylenebilir. Toplumsal cinsiyet rollerini daha çok benimseyen kişilerin bu standartlara erişme konusunda

kendilerini daha çok zorladıkları ve bu nedenle diğerlerine göre daha çok toplumsal cinsiyet rolü stresi yaşadıkları belirtilmektedir (Gillespie ve Eisler, 1992). Bu bulgu şaşırtıcı değildir; çünkü birey inandığı; doğru bulduğu bir toplumsal cinsiyet rolüne uygun davranmazsa bilişsel çelişki yaşar. Bu çelişki uygun bir biçimde çözülmezse, bireyde stres yaratması kaçınılmazdır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının kadınların içerisinde bulunduğu toplumdan etkilenerek oluşturduğu yapılar olabileceği ve kadınların cinsiyet rolü stresini yordayabileceği düşünülmektedir.

Kendisine yüklenen rolleri yerine getirmesi beklenen kadın, bir tür “kendini ayarlama (self monitoring)” sürecine dâhil olarak, kendisini ve davranışlarını topluma göre ayarlamaktadır. Türkiye toplumunda, “Başkaları ne der” kaygısı, çok küçük yaştan itibaren çocuklara ve özellikle de kız çocuklarına aşılanır. Kavram kökeni self consciousness olan ve Türkçeye önce öz bilinç diye çevrilmiş olan; “bıraktığı izlenim ve görüntüsü hakkında kendini sorgulama” şeklinde tekrar çevirisi yapılmış olan (Voltan Acar, Acar, Arıcı, Haskan Avcı ve ark., 2012) kavram bu noktada oldukça önemlidir. Kadınlarda bir tür ‘kendine başkalarının gözünden bakma’, ‘davranışlarını sürekli gözlemleme’ hali oluşur. Birey kendine başkalarının gözünden bakarken doğal olamaz; kendisi olamaz. Bu durumda, içinden geldiği gibi özüne uygun davranamaz; başkalarının beklentisi doğrultusunda bir yaşam sürer. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet rolü stresi, Maslow’un sözünü ettiği “özünü gerçekleştirme”nin önünde bir engel olarak karşımıza çıkar.

Alan yazın incelendiğinde, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile kadınların beden ve ruh sağlığı arasında yakın bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Martz, Handley ve Eisler’in (1995) araştırmasına göre toplumsal cinsiyet rolü stresi yüksek olan kadınların, düşük olan kadınlara göre stres testinde kalp atım hızı daha yüksek çıkmıştır. Yapılan araştırmalar toplumsal cinsiyet rolü stresi ile depresyon (Gillespie ve Eisler, 1992), yeme bozuklukları (Bekker ve Boselie, 2002; Martz, Handley ve Eisler, 1995), kaygı, uykusuzluk ve sosyal uyum bozuklukları gibi ruh sağlığı bozuklukları (Tang ve Lau, 1995) arasında ilişkiler olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların toplumsal cinsiyet rolü stresi ile utanca yatkinlik (Efthim, Kenny ve Mahalik, 2001), somatik semptomlar ve cinsel işlevsellik (Perry, 2010) arasında da ilişkiler olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmada ise toplumsal cinsiyet rolü stresinin yordayıcıları araştırılmıştır. Kadınların yaşadıkları bu stresle ilişkili olması beklenen kavramlardan biri kadına ilişkin namus anlayışıdır. Namus, Türkiye toplumunda önemsenen bir kavramdır (Ergil, 1980). Yapılan bazı araştırmaların sonuçlarına göre, Türkiye’de kadın için namus “giyim, adap, erkeğe itaat, cinsel saflık (bekaret)”

kavramları ile açıklanmaktadır (Kardam ve diğerleri, 2006; Sır, 2006; Vargün, 2002). Bir başka ifade ile namus kadın bedeni üzerinden şekillendirilmektedir (TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 2005). Ayrıca kadının tek başına tüm ailenin namusunu temsil ettiği düşünülmektedir. Dünyanın her yerinde kadın “namus” adı altında cezalandırılmaktadır. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun verilerine göre her yıl dünyada 5000’den fazla kadın “namus” gerekçesiyle öldürülmektedir (UNFPA, 2000). Türkiye’de de durum farklı değildir. Emniyet Genel Müdürlüğü’nün 2000-2005 verilerine göre Türkiye’de de kadına yönelik cinayetlerin %29’unun nedeni “namus” olarak gösterilmektedir (TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 2005). Namus kültürleri, kadınların itaatkâr olması, toplumsal cinsiyet kurallarına harfiyen uyması ve davranışlarında dikkatli olmasını gerektirmektedir (Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013). Bir başka ifade ile kadının namus/namussuzlukla ilişkilendirilmesi ve sonuç olarak cezalandırılma ihtimali nedeniyle, kadınların davranışlarını kontrol etmeleri ve özellikle toplumun beklentilerine uygun davranmaları yaşamsal bir öneme sahip olabilmektedir. Bu bağlamda, kadına ilişkin namus anlayışının geleneksel ve cinsiyet ayrımcılığı içeren bir tutum olmasının, kadınlara yönelik namus temelli şiddet ve cinayetleri arttırabileceği düşünülebilir. Dolayısıyla bu anlayışın, kadınlara toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında daha çok baskı yapacağı ve streslerini arttırabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile kadına ilişkin namus anlayışının ilişkili olması beklenmektedir. Alanyazında bu konu ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Kavramın ortaya çıkışı, toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili beklentilerin bireylerde stres ve zorlanmaya neden olduğunu ve bu konuda çalışmalar yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu düşündürmektedir. Toplumsal cinsiyet rolü stresi kavramı, görece yeni keşfedilmiş, uzun bir geçmişi olmayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı kültürlerde yapılmış çalışmalar incelendiğinde, araştırmacıların toplumsal cinsiyet rolü stresine ilişkin daha çok ölçek geliştirme çalışmalarına odaklandığı anlaşılmaktadır (Tang ve Lau, 1995; Well, Kolk ve Arrindell, 2005). Henüz toplumsal cinsiyet rolü stresi ile farklı değişkenleri bir arada ele alan çok sayıda çalışma bulunmamaktadır. Türkiye’de ise doğrudan bu kavramla ilgili bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır. Konuya ilişkin bir eksikliğin olduğu ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi kavramının literatüre kazandırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Daha önce geliştirilmiş olan “Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği” dışında konuyla ilgili bir çalışma bulunmayışı, bu kavramla ilgili değişkenlerin incelenmesi düşüncesini doğurmuştur. Bu doğrultuda, bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Kadına ilişkin “namus” anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları birbirleriyle nasıl bir ilişki kurmaktadır?
2. Kadına ilişkin “namus” anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kadın toplumsal cinsiyet rolü stresini yordamakta mıdır?
3. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin yordayıcılarının görelî önem sırası nedir?

2. Yöntem

Bu çalışma ilişkisel tarama türünde kurgulanmış, betimsel bir çalışmadır. Bu kısımda öncelikle çalışma grubu tanıtlmış, ardından veri toplama araçları ve verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgi verilmiştir.

2.1.Çalışma Grubu

Bu çalışmaya Türkiye’nin farklı üniversitelerinde (Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi) ve farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan toplam 455 kadın öğrenci katılmıştır. Bu veriler üzerinden Mahalanobis uzaklığı hesaplanarak çok yönlü uç değer olarak belirlenen 9 veri, veri setinden çıkarılmıştır ve analiz çalışmaları 446 öğrenciden toplanan veriler üzerinden yapılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların yaş ortalaması 22,1’dir (Ss: 4,29). Katılımcıların % 18,4’ü birinci sınıf, % 21,5’i ikinci sınıf, % 16’sı üçüncü sınıf, % 29,2’si dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Geri kalan 14,9’luk kesimi ise beşinci sınıf ve üstünde okuyan lisans öğrencileri ile yüksek lisans veya doktora eğitimine devam eden lisansüstü öğrencileri oluşturmaktadır.

2.2.Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, eğitim durumu, sınıf düzeyi, okul gibi bilgilerinin yer aldığı; araştırmacılar tarafından hazırlanan bir formdur.

Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ): KTCRSÖ; Koç, Haskan-Avcı ve Bayar tarafından (2017) geliştirilen ölçeğin 20 maddeden oluşan 4 faktörlü yapısı olduğu görülmektedir. Ölçek 1=Benim için hiç stres verici değil ile 5= Benim için çok stres verici şeklinde derecelendirilen beşli likert tipi bir ölçektir. Üniversite öğrencisi örnekleminde geliştirilen ölçekten alınan yüksek puan, bireyin toplumsal cinsiyet rolü stresinin fazlalığına işaret eder. KTCRSÖ’nün geçerliği faktör analizi ve ölçüt bağıntılı geçerlik ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 4 faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve toplam varyansın yaklaşık % 64’ünü açıkladığı görülmüş ve bu yapı doğrulayıcı faktör analizi ile de

doğrulanmıştır. Ayrıca, Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutum Ölçeği (TCRTÖ) ile KTCRSÖ arasında benzer ölçek geçerliğine bakılmış ve TCRTÖ ile KTCRSÖ pozitif yönde ve anlamlı düzeyde .68’lik bir korelasyon saptanmıştır. KTCRSÖ’nün Cronbach alpha güvenirlik katsayısı tüm ölçek için .93 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise KTCRSÖ’nün Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır.

Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği (KİNATÖ): Ölçek Gürsoy ve Özkan (2011) tarafından geliştirilen, 18-24 yaş arasındaki genç bireylerin kadına ilişkin namus ile ilgili tutumlarını ölçen, 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerliliğini test etmek için faktör analizi, madde-toplam korelasyonları ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçek geleneksel namus anlayışı (9 madde); eşitlikçi yaklaşım (11 madde) ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı (5 madde) ile ilgili toplam 25 maddeden oluşan, 3 boyutlu bir ölçektir. Bu boyutlar toplam varyansın % 51.32’sini açıklamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25; en yüksek puan ise 125’tir. Ölçekten alınabilecek yüksek puan, öğrencileri kadına ilişkin namus algısı ve tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda, ölçeğin geneli için 25-50 puan arasında puan alan öğrencilerin kadına ilişkin namus anlayışı ile ilgili geleneksel ve cinsiyet ayrımcı bir tutuma, 51-75 arası puan alan öğrencilerin kararsız bir tutuma ve 76-125 arası puan alan öğrencilerin eşitlikçi tutuma sahip oldukları kabul edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen veri setinde Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı geleneksel namus anlayışı boyutu için .81; Eşitlikçi yaklaşım için .84 ve evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı boyutu için ise .90 olarak hesaplanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTÖ), Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Beş boyut ve 38 maddeden oluşan bu ölçek, 5’li likert tipidir. Ölçeğin tamamı için Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .92’dir. Bu araştırma kapsamında, kadın katılımcılara uygulanması bu araştırma için anlamlı geldiğinden alt ölçeklerden ‘Eşitlikçi cinsiyet rolü’ ve ‘Geleneksel cinsiyet rolü’ olmak üzere 2 boyut kullanılmıştır. Ölçeğin 5 boyutunun Cronbach alfa güvenirlik katsayıları .80-.72 arasında değişmektedir. ‘Eşitlikçi cinsiyet rolü’ ve ‘Geleneksel cinsiyet rolü’ boyutlarının Cronbach güvenirlik katsayısı .78 olarak saptanmıştır.

2.3.Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler Google Drive aracılığı ile çevrim içi olarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 23.0 istatistik programı kullanılmıştır. Bu çalışmada hata payının üst sınırı .05 olarak alınmıştır.

Çalışmada kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile kadına ilişkin “namus” anlayışı ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Tekniği ile test edilmiştir. Kadına ilişkin namus algısı ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi üzerindeki etkisi ise çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Araştırılan model için regresyon analizinin varsayımlarına yönelik olarak, a. Verilerin normal dağılıp dağılmadığı, b. Yordayıcı ve yordanan değişkenler arasında doğrusal bir ilişki olup olmadığı ve c. Yordayıcı ve yordanan değişkenler arasında yüksek düzeyde ilişki olup olmadığı (Büyüköztürk, 2013) incelenmiştir. Bu doğrultuda, veri seti üzerinde Mahalanobis uzaklığı hesaplanmış ve yönlü uç değer olarak saptanan 9 veri, veri setinden çıkarılmıştır. Doğrusallık ve sabit varyans varsayımlarının sağlandığı saçılma diyagramı incelenerek saptanmıştır. Değerlerin sıfırın etrafında ve eşit oranda toplandıkları görülmüştür. Normal P-P grafiği incelendiğinde, bağımlı değişkene ait sürekli puanların 45 derecelik bir açı çizdiği ve doğrusallıktan fazla sapmadığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, verilerin normallik varsayımı sağlanmaktadır.

Bağımlı değişken için Durbin-Watson katsayısı olan otokorelasyon değerinin 1,544 ile kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Bağımsız değişkenler arasındaki ikili korelasyonlar incelendiğinde, en büyük değer .71 olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm değişkenler için tolerans değerleri .20’den büyük ve VIF değerleri 10’dan küçük olduğundan, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantılılık sorunu olmadığı söylenebilir. Sonuç olarak test edilen regresyon varsayımlarının karşılandığı görülmüştür (Büyüköztürk, 2013). Buradan hareketle toplumsal cinsiyet rolü tutumu (2 alt ölçek) ve kadına ilişkin ‘namus’ anlayışı (3 alt ölçek) yordayıcılarının; toplumsal cinsiyet rolü stresini ne ölçüde yordadıkları çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir.

3. Bulgular

Değişkenler arasındaki ilişkiler ve veri setine ait ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler ile ilgili elde edilen bu değerler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler ve Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	x	Ss	1	2	3	4	5	6
1. Kadın Top. Cins. Rol Stresi	79.99	18.51	1					
2. Geleneksel Namus Anlayışı	41.28	4.66	.35*	1				
3. Eşitlikçi Namus Anlayışı	50.60	5.65	.38*	.67*	1			
4. Evlilik Öncesi Cinsellik	18.83	6.04	.42*	.70*	.60*	1		
5. Geleneksel Top. Cins. Rolü	33.74	4.68	.39*	.68*	.50	.59*	1	
6. Eşitlikçi Top. Cins. Rolü	38.26	2.80	.29*	.36*	.52*	.25*	.33*	1
N=446		*p<.01						

Tablo 1’de yordanan ve yordayan değişkenler arasındaki ilişkilere ait korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Değişkenlerle ilgili korelasyon katsayıları incelendiğinde, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile kadına ilişkin ‘namus’ algısı alt ölçekleri (2, 3, ve 4. değişkenler) ve toplumsal cinsiyet rolü tutumları alt ölçekleri (5. ve 6. değişkenler) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile en yüksek korelasyon değerine sahip olan değişken evlilik öncesi cinselliktir ($r=.42$, $p<.01$). Ayrıca yordayan değişkenler arasında pozitif yönde anlamlı ($p<.01$) ilişkiler bulunmuştur ve bu değerler .25 ile .70 arasında değişmektedir. Bu bulgulara bakılarak, değişkenler arasında düşük, orta ve yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresinin Yordayıcıları Olarak Toplumsal Cinsiyet Roller Tutumu ve Kadına İlişkin ‘Namus’ Anlayışı Değişkenlerine İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH _B	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	2,71	11,60	-	0,23	0,82	-	-
Geleneksel Namus Anl.	-0,35	0,29	-0,09	-1,22	0,22	-0,06	-0,05
Eşitlikçi Namus Anl.	0,40	0,21	0,12	1,91	0,06	0,09	0,08
Evlilik Öncesi Cinsellik	0,81	0,20	0,27	4,26*	0,00	0,20	0,18
Geleneksel Top. Cins. Rolü	0,76	0,23	0,19	3,25* *	0,00	0,15	0,14
Eşitlikçi Top. Cins. Rolü	0,80	0,33	0,12	2,44* **	0,016	0,17	0,10
R=0,484 R ² =0,234 F _(5,440) = 26,938, *p=.000, **p<.01, ***p<.05							

Çoklu doğrusal regresyon sonuçlarında ANOVA tablosuna göre, bağımsız değişkenlerin doğrusal kombinasyonunun, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlıdır (R²=0,23; F(5, 446)=26,938, p<.001). Bir başka deyişle, yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinde, kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi puanlarındaki varyansın yaklaşık %23’ünün evlilik öncesi cinsellik, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi namus anlayışı ve geleneksel namus anlayışı değişkenleri ile açıklanabilmektedir.

Tablo 2’den izleneceği üzere standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin yordanan değişken üzerindeki etkilerinin önem sırası; evlilik öncesi cinsellik, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü, eşitlikçi namus anlayışı ve geleneksel namus anlayışı şeklinde olmuştur.

Regresyon katsayılarının istatistiksel olarak anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde evlilik öncesi cinsellik ($\beta=0,265$, $t=4,255$, $p=0.000$) ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolü değişkenlerinin KTCRS üzerinde 0.001 düzeyinde anlamlı yordayıcılar olduğu görülmektedir. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü ise kadınlarda toplumsal cinsiyet rolü stresinin .05 düzeyinde anlamlı yordayıcısıdır. Değişkenler arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, KTCRS ile evlilik öncesi cinsellik arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin ($r=0,20$, $p<.05$) olduğu; modeldeki diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=0,18$ olarak hesaplandığı görülmektedir. KTCRS ile eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü arasında ise pozitif ve düşük düzeyde bir ilişkinin ($r=11$, $p<.05$) olduğu görülmektedir. KTCRS ile geleneksel toplumsal cinsiyet rolü arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu; modeldeki diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=0,14$ ($p<.05$) olarak hesaplandığı görülmektedir. Geleneksel namus anlayışı ve eşitlikçi namus anlayışı değişkenleri ise KTCRS’yi yordamada anlamlı bir etkiye sahip değildir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bulgular, evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin pozitif yönde anlamlı yordayıcıları olduğunu göstermektedir. Bir başka bulgu ise eşitlikçi namus anlayışı ve geleneksel namus anlayışının kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin anlamlı yordayıcıları olmadığı yönündedir.

Yapılan regresyon analizi sonucunda kadın toplumsal cinsiyet rolü stresinin en anlamlı yordayıcısının evlilik öncesi cinsellik/namus anlayışı olduğu görülmektedir. Yordayan değişken olan bu ölçekte “Bekaret kadının namusunun simgesidir”, “Kadının bakireliği erkeğin kadına olan güvenini pekiştirir” gibi maddeler bulunmaktadır. Türkiye kültüründe kadının namusunun ve “bekaretin” erkeğin ve ailenin namusunu temsil ettiği anlaşılmaktadır. Bu anlayışın temelinde, ataerkil yapının ürettiği toplumsal cinsiyet ayrımcılığı vardır (Gürsoy ve Özkan, 2014). Erkeğe pek çok alanda rahatlıklar sunan toplum; “namus kültürü”nü kullanarak kadından yaşadığı toplumdaki örf ve adetlere uygun davranmasını ve erkeğin denetiminde bir yaşam sürmesini beklemektedir. Bu ayrımcılık kendini en belirgin şekilde kadının bedeninin denetlenmesi noktasında göstermektedir (Bora ve Üstün, 2008). Gökalp (2003) de geleneksel kadın-erkek ilişkisinde kadının kendi bedeni ve geleceği hakkında karar verme özgürlüğünün kısıtlı olmasının kadın için stres verici olduğunu vurgulamaktadır. Benzer noktalarda işaret eden bir başka çalışmada ise büyük çoğunluğunu (%79) kadın Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümü öğrencilerinin boyun eğici davranışları ve kendilerinden beklenen toplumsal

cinsiyet rollerinin ele alınması amaçlanmıştır (Haskan Avcı, Koç ve Bayar, 2016) ve bu amaçla katılımcılara “Aileniz sizden hangi konularda itaat beklemektedir? İtaat etmemeniz halinde nelerle karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?” ile “Cinsiyetinizle ilişkili olarak itaat etmenizin beklendiği durumlar nelerdir?” şeklinde üç açık uçlu soru sorulmuştur. Katılımcıların yanıtları incelendiğinde ise, ailelerinin kendilerinden itaat beklediklerini düşündükleri temel konular “Akşam erken saatte evde/yurtta olma”, “İzinsiz bir yere gitmeme” ve “Evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmama” ve “büyüklerle saygı gösterme” şeklinde bulunmuştur. Burada da, öğrencilerin bekârete ilişkin beklentinin farkında oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin itaat etmemeleri halinde karşılaşacaklarını düşündükleri durumlar, “Sözel şiddet”, “Duygusal şiddet”, “Fiziksel şiddet” şeklinde olmuştur.

Alanyazın incelendiğinde, kadınların toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda yaşadıkları stresi açıklamada, evlilik öncesi cinsellik kavramının önemli olduğunu vurgulayan araştırma bulgularına rastlanmıştır. Okyay (2007) tez çalışmasında yer alan 200 üniversite öğrencisinin %42.5’inin kadınların evlenene kadar bakire kalmaları gerektiğini düşündüğünü ortaya koymuştur. Vargün (2002) ise çalışma grubundaki üniversite öğrencilerinin %32’sinin namus ile bakireliği ilişkilendirmektedir. Yirmibeşoğlu’nun (2007) 560 birey ile yaptığı bir çalışmada katılımcıların %39’u namusu ‘kadının bekareti’ olarak tanımlamıştır. Sır (2006) tarafından yürütülen bir çalışmada, katılımcılar namussuzluğu aldatma (%48.5), kadının kocasını aldatması (%12) ve bakireliği kaybetme (%10) olarak tanımlamışlardır. Görüldüğü üzere, ‘namus’ kavramı da; ‘namussuzluk’ kavramı da kadın ve kadının bekareti ile özdeşleştirilmektedir. Bu nedenle Türkiye kültüründe namusun, kadınların toplumsal cinsiyet rolü stresini önemli ölçüde etkileyen bir kavram olması kaçınılmazdır.

Araştırmanın bir başka bulgusu, geleneksel toplumsal cinsiyet rolü tutumunun kadın toplumsal cinsiyet rolü stresini pozitif yönde anlamlı olarak yordamasıdır. Yordayan değişken olan bu ölçekte “Bir genç kız evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir”, “Evin reisi erkektir”, “Kız bebeğe erkek, erkek bebeğe mavi renkte giysiler giydirilmelidir” gibi maddeler bulunmaktadır. Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği de yapısı gereği geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini yansıtan maddelerden oluşmaktadır (“Erkeğin bir adım gerisinde durmanın beklenmesi”, “Yuvayı dışı kuş yapar anlayışı” gibi). Türkiye kültüründe toplumsal cinsiyet rollerinin kişilerde yaşattığı stres ile ilgili yapılan nicel bir anket çalışmasında (Koç, 2016) ise katılımcılara toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili maddeler sunulmuş ve katılımcıların bu maddeleri kendilerine ne kadar stres verdiğine göre derecelendirmeleri istenmiştir. Çalışma sonunda kadınların en çok; “bir kadınla kıyaslanmak”, “akrabaların kişinin hayatına müdahale etmesi”, “belirli bir yaşa gelmeden evlenme yönünde baskıların olması”, “namusunu koruma

konusundaki baskılar” konularında stres yaşadıkları görülmüştür (Koç, 2016). Gökalp (2003), kadınları etkileyen stres kaynaklarının toplumsal cinsiyet süzgecinden geçtiğinden bahsetmektedir. Bahsedilen toplumsal cinsiyet rolü süzgeci ise geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinden beslenmektedir. Toplumsal cinsiyette geleneksel tutum ne denli yaygınsa, kadının bu rollere bağlı stresinin de o denli fazla olması beklenir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolünün kadınlarda toplumsal cinsiyet rolü stresinin anlamlı yordayıcısı olduğu yönündedir. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumu değişkeninin maddeleri incelendiğinde, “Ailede kararları eşler birlikte almalıdır”, “Ailede ev işleri eşler arasında eşit paylaşılmalıdır” gibi maddeler yer almaktadır. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri de, tıpkı geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri gibi, bireyler üzerinde baskı unsuru olabilmektedir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi’ne göre (2014) de toplumsal cinsiyet rolü ile ilgili kalıp yargılar hem pozitif, hem de negatif olabilmektedir. Bir başka ifade ile olumlu görünen ifadeler de toplumsal cinsiyet rolü kalıp yargısı taşıyabilmektedir. Dolayısıyla stres kaynağı olabilmektedir. Ayrıca kadınların, söz konusu eşitliğe ulaşmaları için ekstra çaba harcamaları gerekebilir; çünkü Türkiye, Dünya Ekonomik Forumu’nun yayınladığı rapora göre 2016 itibarıyla toplumsal cinsiyet eşitliğinde pek çok ülkenin gerisinde kalarak, 144 ülke içerisinde kendisine ancak 130. sırada yer bulabilmiştir (DEF, 2016). Buradan hareketle, ölçek maddelerinde yer alan eşitlikçi ifadelerin gerçek yaşama yansıması süreci kadınlarda stres unsuru olabilir. Bunun nedeni, geleneksel rolleri benimsemiş toplumda, eşitlik talep eden kadınların yaşayabileceği zorlanmanın fazla olması ihtimalidir. Diğer bir deyişle, toplumsal cinsiyet rollerine eşitlikçi bakan kadınların da toplumsal cinsiyet rolü stresi yüksek olabilir. Buna paralel olarak, bir bireyin eşitlikçi rolleri benimsemesi, rollerle ilgili stres yaşamayacağı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla, toplumsal cinsiyet rolü stresinin yordayıcılarından biri de eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolüdür.

Araştırmanın bir diğer bulgusu ise geleneksel ve eşitlikçi namus anlayışlarının toplumsal cinsiyet rolü stresinin anlamlı yordayıcıları olmamasıdır. Namus anlayışında geleneksel ve eşitlikçi rollerin benimsenmesi, toplumsal cinsiyet ile ilgili beklenen roller konusunda stres yaşanmamasına etki edebilir. Ancak bu ilişki farklı araştırmalarla tekrar incelenebilir.

Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi teorisinin görece yakın bir geçmişinin oluşu ve Türkiye’de konuyla ilgili herhangi bir çalışma yapılmamış olması nedenleriyle, yapılan bu çalışmanın ilgili alanyazına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Bu çalışmanın verileri pek çok şehirden, kültürden ve sosyoekonomik düzeyden gelen kadın bireylerden elde edilmiştir. Öte yandan sosyo-

ekonomik düzeye ilişkin herhangi bir analiz yapılmamış olması bu çalışmanın bir sınırlılığı olarak kabul edilebilir. Diğer sınırlılıklardan da söz edecek olunursa, çalışma yalnızca üniversitede okuyan kadınların toplumsal cinsiyet rolü stresini açıklamak için yürütülmüştür. Bulgularla ilgili genellemeler yapılırken çalışmanın bu özellikleri ve sınırlılıkları dikkate alınmalıdır. Araştırmacılara yönelik bir öneri erkek bireylerle benzer bir çalışmanın yürütülebileceğidir. Toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının erken yaşlarda şekillendiği göz önünde bulundurulursa farklı yaş gruplarıyla benzer çalışmalar yürütülmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Kadınların toplumsal cinsiyet rolü stresini yordayan, evlilik öncesi cinsellik namus anlayışı ve geleneksel cinsiyet rolü ve eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumunun getirdiği katı bakış açılarının esnekliğe uğraması için yapılacak çalışmalar, kadınların buna bağlı streslerinin azaltılmasında önemli bir gelişme sağlayacaktır. Bu doğrultuda, üniversite öğrencilerine yönelik toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayacak bilgilendirici konferans, seminer veya çalıştaylar düzenlenmesi önerilebilir.

Kaynaklar

Acar, N. V., Acar, T., Arıcı, F., Avcı, Ö. H., Dinçel, E.F., Kepir, D.D., Kızıldağ, S., Ulaş, Ö., ve Zorbaz, S. D. (2012). Dictionary of psychological Counseling and Guidance Terms. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Terimleri Sözlüğü: İngilizce/Türkçe. Nobel Yayınevi: Ankara.

Bekker, M. & Boselie, K., (2002). Gender and stress: is gender role stress? A re-examination of the relationship between feminine gender role stress and eating disorders. *Stress and Health*, 18 (3) 141-149.

Bora, A. ve Üstün, İ. (2008). *Sıcak aile ortamı: Demokratikleşme sürecinde kadın ve erkekler*. İstanbul: TESEV.

Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. (5.Baskı). Ankara: Remzi Kitabevi.

Dünya Ekonomik Forumu (DEF). (2016). *The global gender gap report*. Erişim tarihi: 20.03.2017, http://www3.weforum.org/docs/GGGR16/WEF_Global_Gender_Gap_Report_2016.pdf.

Efthim, P. W., Kenny, M. E. & Mahalik, J. R. (2001). Gender role stress in relation to shame, guilt, and externalization. *Journal of Counseling and Development: JCD*, 79(4), 430.

Eisler, R. M. (1995). The relationship between masculine gender role stress and men's health risk: The validation of a construct. *A New Psychology of Men*, 207–228.

Eisler, R. M. & Blalock, J. A. (1991). Masculine gender role stress: Implications for the assessment of men. *Clinical Psychology Review*, 11(1), 45-60.

Eisler, R. M. & Skidmore, J. R. (1987). Masculine gender role stress scale development and component factors in the appraisal of stressful situations. *Behavior Modification*, 11(2) 123-136.

Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer publishing company.

Gillespie, B. L. & Eisler, R. M. (1992). Development of the feminine gender role stress scale: A cognitive-behavioral measure of stress, appraisal, and coping for women. *Behavior Modification*, 16(3), 426-438.

Gökalp, P. G. (2003). Stres, anksiyete ve kadın. İçinde *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (HÜKSAM) Yayınları.

Gürsoy, E. ve Özkan, H. A. (2014). Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin “namus” algısı”. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 149-159.

Gürsoy, E. ve Özkan, H. A. (2011). Üniversite öğrencilerinde Kadına İlişkin “Namus” Anlayışı Tutum Ölçeği (KINATÖ) geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 3, 28-37.

Ergil, D. (1980). *Türkiye’de terör ve şiddet*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Haskan-Avcı, Ö., Bayar, Ö. ve Koç, M. (2016). *PDR Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar ve Toplumsal Cinsiyet*. Sözlü bildiri. Hedefe Doğru İnsan (PDR Sempozyumu), Samsun.

Kardam F, Alpar Z, Yüksel İ, ve Ergün E. (2006). *Türkiye’de namus cinayetlerinin dinamikleri, eylem programı için öneriler sonuç raporu*. Nüfus Bilimler Derneği Yayını. Ankara.

Kavuncu, A. N. (1987). *BEM Cinsiyet Rolü Envanteri'ni Türk toplumuna uyarlama çalışmaları*, Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.

Knafo, A., Iervolino, A. C. & Plomin, R. 2005. Masculine girls and feminine boys: genetic and environmental contributions to atypical gender development in early childhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(2), 400.

Koç, M. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi*. Sözlü bildiri. Hedefe Doğru İnsan (PDR Sempozyumu), Samsun.

Koç, M., Haskan-Avcı, Ö. ve Bayar, Ö. (2017). Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği'nin (KTCRSÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 284-297.

Kodan, S. (2013). *Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Lazarus, R. S. & Folkman. S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York.

Martz, D. M., Handley, K. B. & Eisler, R. M. (1995). The relationship between feminine gender role stress, body image, and eating disorders. *Psychology of Women Quarterly*, 19(4), 493-508.

Okyay, G. (2007). *Women victimization: In the case of family honor in Turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Perry, K. L. (2010). Gender role and women's health: Effects of feminine gender role stress and femininity on somatic symptoms and sexual functioning. Seattle Pacific University, USA.

Sakallı-Uğurlu, N. ve Akbaş, G. (2013). Namus Kültürlerinde “Namus” ve “Namus adına Kadına Şiddet: Sosyal Psikolojik Açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16 (32), 76- 91.

Sır, A. (2006). *Namusun algılanışı araştırması: Suçlu kim?*. Güney Doğu ve Doğu Anadolu Bölgesinde namus kisvesi altında işlenen cinayetler ile mücadelede kalıcı yöntemler geliştirme projesi raporu (Diyarbakır), 87-124.

Tang, C. S. & Lau, B. H. B. (1995). The Chinese Gender Role Stress Scales factor structure and predictive validity. *Behavior modification*, 20(3), 321-337.

TBMM Araştırma Komisyonu Raporu (2005). *Dönem Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin araştırılarak alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi*. Erişim tarihi: 08.02.2016, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1140m.htm>.

UNFPA (2005). *Türkiye'deki namus cinayetlerinin dinamikleri: Hareket Olasılıkları*. Population Association, UNFPA. Erişim tarihi: 08.02.2016. www.unfpa.org.tr/rapyay/namuscinayet.doc

Vargün, B. (2002). *Ortadoğu Teknik Üniversitesi fen edebiyat fakültesi ve Ankara Üniversitesi dil ve tarih coğrafya fakültesi öğrencileri arasında bir kültür derneği olarak bekarlık kavramının sosyal antropolojik açıdan incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Well, S., Kolk, A. M. & Arrindell, W. A. (2005). Cross-cultural validity of the masculine and feminine gender role stress scales. *Journal of Personality Assessment*, 84(3), 271-278.

Kessler, R. C., McLeod, J. D., & Wethington, E. (1985). The costs of caring: A perspective on the relationship between sex and psychological distress. In *Social support: Theory, research and applications* (pp. 491-506). Springer Netherlands.

Yirmibeşoğlu, V. (2007). *Töre ve Namus Gereğiyle İşlenen Cinayetler. Toprağa Düşen Sevdalar*. İstanbul: Hürriyet Gazetesi.

Zeyneloğlu, S., ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

Summary

Purpose and significance: The aim of this study was to identify the predictors of feminine gender role stress (FGRS).

Roles that are expected from women have become gender role norms throughout the history. These roles which identify how women have to behave in society put pressure on women. This compulsivity causes stress on women.

Some life events are stressful to women and men as well. But some situations affect women differently because gender roles and the level of expectations are different to women and men. Female gender role stress theory is a theory which explains this relationship between gender role and stress on women. There are instruments to evaluate feminine gender role stress in other cultures like American (Gillispie and Eisler, 1992), Chinese (Tang and Lau, 1995), and Dutch (Well, Kolk and Arrindell, 2005). Approaches to women's honor and gender role attitudes were investigated. Studies on gender role stress are limited in literature. In this regard, this study aims to contribute to the field.

Method: This study is a descriptive survey model. Participants of the study consisted of 446 female college students. Data was collected using Google Drive. Feminine Gender Role Stress Scale (FGRSS), Attitudes on Approaches to Women's "Honor" Scale (AAWA), Gender Roles Attitudes Scale (GRAS) and Personal Information Form (PIF) were used as instruments. Data was analyzed by using SPSS 23.0. For data analysis firstly independent samples t-test was used. Furthermore, Pearson Correlation coefficients were calculated in order to determine the correlation between predicting and predictor variables. And multiple linear regression analysis was computed.

Results and discussion: The results show that the best predictor of feminine gender role stress is premarital sexual activity/perception of honor. Also, traditional gender role significantly predict FGRS. These two scales predict 23% of total variance of FGRS. On the other hand, egalitarian perception of honor, egalitarian gender role and traditional gender role did not significantly predict FGRS.

Conclusion: The significant predictors of FGRS, premarital sexual activity/perception of honor and traditional gender role seems to pressure women. This strict perception on these issues has to soften. Therefore, it can be advised that gender equality studies can be carry out in society. Seminars and workshops can be conducted to college students about gender equality.

The study group of current research consisted individuals from a sample with different sociocultural characteristics. Although this study, contributes to the

literature, there are some limitations. Firstly, the data were collected only through self-report instruments. And the study group composed of only female college students. This study carried out online and this can be the most apparent limitation of the study. Based on this, it can be said that further studies with different samples are necessary to explain feminine gender role stress.